

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 129/23

Λουξεμβούργο, 24 Ιουλίου 2023

Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-107/23 PPU | Lin ¹

Καταπολέμηση της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: οι εθνικοί κανόνες περί ποινικής παραγραφής πρέπει να καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή

Ο εθνικός δικαστής οφείλει, κατ' αρχήν, να μην εφαρμόζει τους εθνικούς κανόνες ή την εθνική νομολογία που δημιουργούν συστηματικό κίνδυνο ατιμωρησίας των δραστών τέτοιων αδικημάτων

Πλείονες Ρουμάνοι υπήκοοι, οι οποίοι καταδικάσθηκαν σε στερητικές της ελευθερίας ποινές λόγω φοροδιαφυγής, ιδίως όσον αφορά τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), προσέφυγαν ενώπιον του εφετείου Βρασον (Ρουμανία) ζητώντας την εξαφάνιση της αμετάκλητης καταδίκης τους, επικαλούμενοι παραγραφή της ποινικής ευθύνης τους.

Προς στήριξη της θέσεώς τους οι ως άνω καταδικασθέντες επικαλούνται, μεταξύ άλλων, δύο αποφάσεις του ρουμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου (εκδοθείσες το 2018 και το 2022), με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρη εθνική διάταξη που ρύθμιζε τους λόγους διακοπής της παραγραφής σε ποινικές υποθέσεις, δηλαδή τις δικονομικές πράξεις ή τις δικαστικές αποφάσεις που διακόπτουν την παραγραφή της ποινικής ευθύνης. Κατόπιν της εκδόσεως των εν λόγω αποφάσεων και για χρονικό διάστημα σχεδόν τεσσάρων ετών, το ρουμανικό δίκαιο δεν προέβλεπε κανένα λόγο διακοπής της παραγραφής αυτής. Τούτο σημαίνει συγκεκριμένα ότι, κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα και κατ' εφαρμογήν της κρατούσας στη Ρουμανία αντίληψης περί της αρχής της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών, συμπεριλαμβανομένων και των κανόνων περί παραγραφής, καμία δικονομική πράξη δεν μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη διακοπή της παραγραφής. Επιπλέον, οι καταδικασθέντες υποστηρίζουν ότι αυτή η μη ύπαρξη λόγων παραγραφής συνιστά επιεικέστερο ποινικό νόμο (*lex mitior*), του οποίου ζητούν την αναδρομική εφαρμογή προκειμένου να αποκλεισθεί η διακοπή της παραγραφής ως αποτέλεσμα δικονομικών πράξεων προγενέστερων του 2018. Λαμβανομένου υπόψη του χρόνου τελέσεως των προσαπομένων σε αυτούς πράξεων, οι ενδιαφερόμενοι καταδικασθέντες φρονούν, ως εκ τούτου, ότι τα αδικήματα είχαν παραγραφεί πριν καταστεί αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση, στοιχείο που συνεπάγεται την περάτωση της ποινικής διαδικασίας και καθιστά αδύνατη την καταδίκη τους.

Το εφετείο Βρασον διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν η ερμηνεία αυτή συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Η ως άνω ερμηνεία θα είχε ως αποτέλεσμα την απαλλαγή των καταδικασθέντων στην υπό κρίση υπόθεση, αλλά και σημαντικού αριθμού άλλων προσώπων, από την ποινική ευθύνη τους για αδικήματα φοροδιαφυγής δυνάμενης να θίξει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Επιπλέον, το εφετείο Βρασον επισημαίνει ότι, προκειμένου να συμμορφωθεί προς το δίκαιο της Ένωσης, μπορεί να πρέπει να αφήσει ανεφάρμοστη τη νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου και/ή τη νομολογία του εθνικού Ανωτάτου Δικαστηρίου. Πλην όμως, το νέο

¹ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

πειθαρχικό καθεστώς που ισχύει στη Ρουμανία επιτρέπει την επιβολή κυρώσεων στους δικαστές που δεν λαμβάνουν υπόψη την εν λόγω νομολογία. Το ρουμανικό δικαστήριο διερωτάται, στο πλαίσιο αυτό, αν η υπεροχή του δικαίου της Ένωσης αντιτίθεται στη στοιχειοθέτηση πειθαρχικής ευθύνης των δικαστών που μετέχουν στη σύνθεσή του στο πλαίσιο της εκδικάσεως της διαφοράς της κύριας δίκης. Αποφάσισε, επομένως, να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο σχετικά με καθένα από τα ζητήματα αυτά.

Η παράβαση της υποχρέωσης προβλέψεως αποτελεσματικών ποινικών κυρώσεων για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης συνιστά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης

Το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καταπολεμούν την απάτη και οποιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, λαμβάνοντας αποτελεσματικά και αποτρεπτικά μέτρα. **Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα κράτη αυτά πρέπει να μεριμνούν ώστε οι προβλεπόμενοι από το εθνικό δίκαιο κανόνες παραγραφής να παρέχουν τη δυνατότητα αποτελεσματικής καταστολής των εγκλημάτων που συνδέονται με τέτοιου είδους απάτες.** Οι νομολογιακές λύσεις, όμως, οι οποίες υιοθετήθηκαν στη Ρουμανία και οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα το ρουμανικό δίκαιο να μην προβλέπει, για χρονικό διάστημα σχεδόν τεσσάρων ετών, κανένα λόγο διακοπής της παραγραφής της ποινικής ευθύνης συνεπάγονται συστηματικό κίνδυνο ατιμωρησίας των δραστών των επίμαχων αδικημάτων, ο οποίος δεν συνάδει με τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος επιδεινώνεται λόγω του ενδεχομένου αναδρομικής εφαρμογής της μη ύπαρξης λόγων διακοπής όσον αφορά και προγενέστερο χρονικό διάστημα, βάσει της αρχής του επεικέστερου ποινικού νόμου (*lex mitior*).

Οι υποχρεώσεις των εθνικών δικαστών που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης και η αναγκαία προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να αφήνουν ανεφάρμοστη την εθνική νομοθεσία και νομολογία εφόσον αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την παραγραφή της ποινικής ευθύνης σε τόσο μεγάλο αριθμό περιπτώσεων σοβαρής απάτης θίγουσας τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ώστε να ανακύπτει εξ αυτού συστηματικός κίνδυνος ατιμωρησίας των δραστών τέτοιων αδικημάτων.

Πάντως, η ως άνω υποχρέωση μπορεί να προσκρούει στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το Δικαστήριο κρίνει συναφώς ότι, οσάκις δικαστήριο κράτους μέλους καλείται να ελέγξει αν συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα εθνική διάταξη ή εθνικό μέτρο που θέτει σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης σε μια κατάσταση στην οποία η δράση των κρατών μελών δεν καθορίζεται εξ ολοκλήρου από το δίκαιο της Ένωσης, **οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια έχουν την ευχέρεια να εφαρμόζουν εθνικά πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων**, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή αυτή δεν διακυβεύει το επίπεδο προστασίας που προβλέπει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

Εφαρμόζοντας την ανωτέρω νομολογία στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο διακρίνει μεταξύ της αρχής της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών, όπως εφαρμόζεται και ερμηνεύεται από την επίμαχη εθνική νομολογία, και της αρχής της αναδρομικής εφαρμογής του επεικέστερου ποινικού νόμου (*lex mitior*). Στο μέτρο που η νομολογία αυτή στηρίζεται στην αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών ως προς τις απαιτήσεις της σχετικά με την προβλεψιμότητα και την ακρίβεια του ποινικού νόμου, το Δικαστήριο, έχοντας επισημάνει τη σπουδαιότητα της συγκεκριμένης αρχής τόσο στο πλαίσιο της έννομης τάξης της Ένωσης όσο και στο πλαίσιο των εθνικών εννόμων τάξεων, αποφαινεται **ότι οι εθνικοί δικαστές, κατά παρέκκλιση από την υποχρέωσή τους να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, δεν υποχρεούνται να αφήνουν ανεφάρμοστη τη εν λόγω νομολογία.**

Αντιθέτως, οι εθνικοί δικαστές δεν επιτρέπεται να εφαρμόζουν εθνικό πρότυπο προστασίας σχετικά με την αρχή της αναδρομικής εφαρμογής του επεικέστερου ποινικού νόμου (*lex mitior*), σε περιστάσεις όπως αυτές στο πλαίσιο των οποίων υποβλήθηκε η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι, λαμβανομένης υπόψη της αναγκαίας σταθμίσεως του προτύπου αυτού με τις απαιτήσεις του δικαίου

της Ένωσης, οι εθνικοί δικαστές δεν δύνανται να θέτουν υπό αμφισβήτηση τη διακοπή της παραγραφής της ποινικής ευθύνης συνεπεία δικονομικών πράξεων προγενέστερων της διαπιστώσεως του ανίσχυρου των σχετικών εθνικών διατάξεων. Μια τέτοια αμφισβήτηση θα είχε ως αποτέλεσμα να επιδεινώσει τον συστημικό κίνδυνο ατιμωρησίας των δραστών αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ο οποίος απορρέει αποκλειστικώς από τη μη ύπαρξη λόγων διακοπής της παραγραφής στη Ρουμανία επί σχεδόν τέσσερα έτη.

Αυτεπάγγελτη μη εφαρμογή της εθνικής νομολογίας και πειθαρχική ευθύνη των δικαστών

Βάσει της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, απόφαση εκδοθείσα από το Δικαστήριο κατόπιν προδικαστικής παραπομπής δεσμεύει τον εθνικό δικαστή ως προς την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης για την επίλυση της συγκεκριμένης διαφοράς. Κατά συνέπεια, ο εν λόγω δικαστής δεν μπορεί να εμποδίζεται να εφαρμόσει αμέσως το δίκαιο της Ένωσης κατά τρόπο σύμφωνο με την απόφαση ή τη νομολογία του Δικαστηρίου, αφήνοντας ανεφάρμοστη, εν ανάγκη, την εθνική νομολογία που παρακωλύει την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης. Τέτοια συμπεριφορά του εθνικού δικαστή δεν μπορεί να στοιχειοθετεί πειθαρχικό παράπτωμα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της
Επικοινωνία: Ευαγγελία Λύκου © (+352) 4303 2077

Ακολουθήστε μας!

